

HET ZAL JE MOEDER MAAR WEZEN

Lees ook van Karin Bruers

Brigadier oversteekmoeder

Karin Bruers

*Het zal je moeder
maar wezen*

Roman

LEBOWSKI PUBLISHERS
AMSTERDAM 2020

© Karin Bruers, 2020

© Lebowski Publishers, Amsterdam 2020

Omslagontwerp: Dog and Pony, Amsterdam

Omslagfoto: © Vivian Maier | Maloof Collection, courtesy of the
Howard Greenberg Gallery, New York

Typografie: Crius Group, Hulshout

ISBN 978 90 488 2686 5

ISBN 978 90 488 2687 2 (e-book)

NUR 301

www.karinbruers.nl

www.lebowskipublishers.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Meld je aan voor de nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van de nieuwste boeken via www.lebowskipublishers.nl/nieuwsbrief

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor ons Sjetje en onze Fons

PROLOOG

Na de crematie van mijn moeder, bij de koffietafel, kwam mijn oudste zus Els met haar kopje thee voor me staan, keek me met een ziellose glimlach aan en zei met haar nasale stem: ‘Ik stond zojuist naar jou te kijken, maar ik heb eerlijk gezegd helemaal geen herinneringen meer aan jou van vroeger.’ Ze bracht het kopje naar haar mond en slurpte met haar smalle lippen tot een tuitje getrokken vrij luidruchtig een slok naar binnen. Ze bleef me zoekend naar iets van herkenning aankijken, terwijl ik haar bewegingen wantrouwend volgde. Ik had al gezien dat ze het jasje droeg dat ik een halfjaar eerder voor mijn moeder gekocht had. Ik was blij dat Renée en Fleur, mijn dochters, bij me in de buurt stonden.

Sinds ik mama had ontvoerd, was mijn lontje als het aankwam op de rest van mijn familie kort, of eigenlijk al helemaal opgebrand. Mijn dochters hadden een rustgevende werking op me. Ronald, mijn man, daarentegen niet altijd. Die kan me nog weleens op de kast jagen, maar helpt me er daarna ook altijd lief weer van af. Hij was gaan kijken of hij voor mij een cola light kon regelen. Mijn tong plakte tegen mijn gehemelte. Ik had al het vocht uit mijn lijf gehuild tijdens de ceremonie.

Op de achtergrond hoorde ik mijn oudste broer Otto lachen en aan de bediening vragen of er ook een borrel geschonken

werd. Niet om zijn verdriet weg te drinken waarschijnlijk, maar eerder als een soort vrijdagmiddagborrel op kantoor. Zo van: ‘Hèhè, dat zit er weer op en nu weekend.’

Els was ondertussen dichterbij me komen staan en fluisterde op een ongemakkelijke, gemoedelijke toon: ‘We moeten een keertje samen, alleen wij tweetjes, een koffie doen en dan ga jij mij eens over jezelf vertellen en waar in godsnaam dat gedrag van jou de afgelopen maanden vandaan kwam. Daar ben ik heel erg benieuwd naar.’ Ze trok weer dat tuitje, van zo dichtbij leek het een roze gelippenstifte anus, waar de volgende slurp thee in slow motion in verdween.

We hebben als kinderen bijna tien jaar op dezelfde kamer geslapen. Als zij terugkwam van het stappen, sliep ik al, maar ze gooide stevast haar stinkende discokleren op mijn bed. Ik bestond niet voor haar, ze zag me niet. Heel mijn jeugd heb ik mijn frustraties over haar moeten verbergen voor ‘de lieve vrede’. ‘Ben maar de wijste’ of ‘je weet hoe ze is’, zei mijn moeder vaak.

Dat hoeft nu niet meer, bedacht ik. Ik hoef me nu voor niemand meer in te houden. In gedachten zag ik mezelf Els een paar rechtse hoeken op haar verslapte kaaklijn geven. Ik voelde hoe mijn spieren samentrokken. Renée kon mijn gedachten blijkbaar lezen, want ze nam me bij de arm en trok me zachtjes doch dwingend bij Els vandaan. Ik pakte in de draai nog een plak cake van de schaal mee, hapte er een stuk vanaf, keek Els aan en verbeeldde me dat ik mijn tanden in haar zette.

Ik hoorde haar tegen Carola, de vrouw van mijn jongste broer Corné, zeggen: ‘Nou zie je het zelf. Doe ik aardig, want ik kan niet anders, nodig ik haar nota bene uit voor een kop koffie en een gesprek, maar zag je hoe arrogant ze wegdraaide?’

‘Ze denkt dat ze de koningin is,’ zei Carola.

‘Het is dat ons moeder een keiharde republikein was, anders zou ze echt gedacht hebben dat ze van prins Bernhard was.’

Dat was de druppel. Ik draaide me om, de cake ondertussen als een bol stressdroogte in mijn mond. ‘Ik drink geen koffie,’ zei ik half schreeuwend, ‘als je me ooit in je leven had gezien en niet zoveel met jezelf bezig was geweest dan had je geweten dat ik van koffie misselijk word.’ De cake schoot als een schot hagel uit mijn mond richting die twee wijven. Je had hun gezichten moeten zien.

‘Nou ga je te ver!’ riep Otto. Die was vast chagrijnig geworden omdat er geen alcohol werd geschonken. Zijn vrouw Bea was waarschijnlijk al vertrokken, die zag ik nergens meer. Die liet zich de laatste jaren sowieso zo goed als niet meer zien en als ze er wel bij was dan bleef het heel oppervlakkig. God weet wat er zich tussen die twee heeft afgespeeld. Hun dochter had hem ook de hele ceremonie genegeerd. Ze had ontzettend mooi viool gespeeld voor mama, ik wist niet dat ze zo’n groot talent was.

Ik zag Otto op mij afkomen en moest heel snel maken dat ik wegwam, ik voelde een tsunami van wanhopig verdriet en woede opkomen. Ik was bang dat ik heel het crematorium aan gort zou slaan, samen met al die gespeelde dramagezichten van ze. Mijn jongste zus Francien, de enige in de familie die wel oprecht verdrietig was en ons moeder gigantisch zou gaan missen, stond op een paar meter van me vandaan en keek me met een gespannen maar verdwaasd gezicht aan. Ik zag de rode vlekken in haar gezicht en hals, zoals mama die bij stress ook altijd kon hebben. Ik wilde haar gebaren dat ik weg zou gaan, maar ik zag dat mens Berdien van de slagerij, een fossiel uit mijn lagere-schooltijd, al haar aandacht opeisen. Ze had Francien zelfs bij haar bovenarm vast.

Berdien Coolen is zo’n type dat nooit haar nek uitsteekt voor een ander en mensen zelfs ontmoedigt dat te doen. Want, zegt ze, als iemand iets voor een ander doet, doet die het om er zelf beter van te worden of om eraan te verdienen. En zo is zij niet. Daar klopt ze zichzelf dan voor op de borst. Ik had haar het liefst

de resterende cake, die zich aan mijn wang vastgezogen had, in haar salamigezicht willen kitsen.

Ik had het gevoel dat iedereen me elk moment in mijn nek kon springen. Ik zag Carola ook al aanstalten maken met haar vetheupen, in haar hand het imaginaire mes waarmee ze het laatste stukje familieband tussen Corné en mij ging doorsnijden. Dan zou ze hem nog meer isoleren en in haar macht hebben, helemaal voor zichzelf hebben. Ze is het schoolvoorbeeld van hoe de koude kant de warme kant kan laten afkoelen. In dit geval zelfs bevroren.

Hoe triest voor mijn moeder dat op haar begrafenis niet ik, maar die trol met haar klotsende vetheupen het podium had genomen met een of ander zeikgedicht dat ze van internet geplukt had. In plaats van een eerbetoon aan mijn moeder stond ze daar een beetje tegen haar eigen ego op te rijden. En dan Els. Die was twee keer het podium op gegaan en was daarna nog een paar keer bij de kleinkinderen blijven staan als groot troostgeefster. Na de laatste keer kreeg ik het idee dat ze wilde buigen om applaus en bloemen in ontvangst te nemen.

Otto had zelfs een loopje genomen met de jaartallen in mijn moeders levensloop, gewoon te gênant voor woorden. Het waren de kleinkinderen die de ceremonie hadden gered. Oprechte woorden, verdrietige tranen en echte liefde voor oma.

Ik was persona non grata geworden in de familie na wat ik had gedaan met mama. Elk woord dat ik gezegd zou hebben tijdens de ceremonie zou met minachting zijn ontvangen, dat kon ik mijn moeder niet aandoen.

De bom barstte op dat moment. Er kwam een oerkracht in me los toen ik Els, Carola en Otto aanvloog. Ik rukte me los van Renée en rende met mijn hoofd naar voren op ze af, als een stier. Ik had het voordeel van de onverwachte aanval. Otto, die mijn hoofd recht in zijn buik kreeg, stond ineens voorovergebogen naar lucht te happen. Els heb ik niet zien vallen, maar opeens

zag ik haar liggen, krijsend, met haar benen recht omhoog in de lucht, haar onderbroek vrij in het zicht. Ik sloeg en schopte wild om me heen, bleef in balans door me aan Els' haren vast te houden.

Het geheel duurde niet heel lang, want in een vingerknip was mijn neef Thomas er. Volgens mij kan die man teleporteren. Hij is de zoon van tante Lea, de zus van mijn moeder, en is lang uitsmijter geweest, en bokser. Mijn moeder vertrouwde hem meer toe dan ze Otto of Corné ooit deed. Thomas had ook meer geduld met haar dan haar eigen zonen hadden.

Hij trok mij van Carola af en zette me vijf meter verderop neer tussen een vreselijk geschrokken Renée en Fleur. Het hele crematiekoffietafelzaaltje was in rep en roer, de uitvaartmensen waren in paniek. Ik zag in mijn ooghoek Ronald aan komen rennen met een blikje cola light, daar was ik wel aan toe. Het deed me goed, mijn speeksel begon weer te stromen.

Ik begon het zure oud zeer van de familie te ruiken, het venijn trok al hun gezichten strak, met een blik van minachting keken ze me aan. Ik hoorde er niet bij, voelde me ook niet meer thuis bij ze. Ik twijfel nu of ik dat überhaupt ooit heb gedaan. Mijn enige echte thuis werd op dat moment verbrand.

HET LOGBOEK

Mama had een hekel aan het logboek dat Els en Corné pontificaal op de huiskamertafel hadden gelegd. Als je bij haar op bezoek was geweest, moest je dat noteren, plus de tijden. Op zich goed, want ze vergat vaak dat ze bezoek had gehad, klaagde steeds dat er niemand langskwam en dat ze al dagen alleen zat. Maar iedereen sloeg door.

Els schreef er zelfs in dat mama op haar rug of op haar zij had geslapen en hoe vaak ze naar het toilet was geweest. Corné schreef een heel verhaal over dat mama het zo fijn had gevonden dat hij er was geweest. ‘We hebben gezwaaid naar de postbode, ze heeft haar boterhammetje met kaas helemaal opgegeten, haar beker sap heeft ze jammer genoeg voor een deel laten staan.’ Hij had hem netjes afgedekt in de koelkast gezet met de vraag of de volgende wilde proberen om hem haar helemaal leeg te laten drinken.

Ik had een verslag geschreven waarin ik in anderhalf A4'tje uitgebreid en gedetailleerd beschreef hoe ik het wc-papier van de buurman over het rolletje had horen schuiven. Dat Blacky, de hond van de achterburen, verstopte anaalkliertjes had en strepen over het tapijt had getrokken. Of hij, gezien de compositie van de strepen, niet de reïncarnatie van Mondriaan zou kunnen zijn?

Ik werd op mijn vingers getikt, niet omdat ik zeven pagina's

vol had gekrabbeld, maar omdat het toch de bedoeling was het logboek een beetje kies te houden. Alsof ze verwachtten dat het later tot het cultureel erfgoed van de stad zou gaan behoren. Mijn gespot drong niet tot hen door.

Uiteindelijk heeft mama het logboek verstoppt. En als een dementerende iets verstoppt, is het ook echt weg. Een van de laatste berichten die ik erin las, was van Corné:

Hoi luitjes,

Vanochtend zijn ons Carola en ik met mama gaan kijken bij de dagbesteding. Zag er allemaal pico bello uit: hele fijne, lieve vrijwilligers, goeie koffie, mooi fris pand, zacht wc-papier en gratis parkeren. Ons Carola en ik zijn enthousiast. Welnu, daar beloofde mama zo'n vrijwilligster dat ze op de maandag, woensdag en vrijdag mee komt doen. Die vrouw zet mama op de lijst erbij voor die dagen, ik heb de vijftien euro eigen bijdrage zolang even uit eigen zak betaald en ze kan maandag al meteen komen.

Maar toen ik mama thuis afzette, begon ze weer dat wij niet moeten denken dat ze ernaartoe gaat en was er ineens niks meer goed daar. Ik kon er niets tegen inbrengen, want 'wacht maar tot ik zo oud zou zijn' en 'dat ik er zelf maar moest gaan zitten'. Het hield niet op. Jullie weten hoe ze is. Als jullie mama nu zien dan weten jullie hier natuurlijk niets van en doen jullie enthousiast over die dagbesteding. Ik denk dat het belangrijk is dat we met z'n allen de neuzen dezelfde kant op hebben staan en dat we dit door gaan zetten. We hebben natuurlijk de ervaring van de vorige keer, dat ze steeds ziek en huilerig was en dat wij toen besloten te stoppen. Dat gaat niet meer gebeuren. We zijn nu een hele tijd verder en ik denk dat het voor mama heel goed is om daarnaartoe te gaan, ook al beseft ze dat zelf niet. We

weten allemaal hoe mensenschuw ze is en daar moet ze toch een keertje overheen en dan is dit een mooie manier om te wennen onder mensen te zijn, want dan is de overgang straks naar een tehuis ook minder groot. Ze is hiermee nog steeds vier hele dagen thuis, nog geen walhalla maar het zal ons allen iets ontlasten!

Groetjes, Corné.

PS De komende twee weken heb ik geen tijd om naar mama te gaan want we hebben elektrische fietsen gekocht en die willen we uitproberen voordat we ze mee op vakantie nemen.

Typisch dat juist díé twee, die in de zorg werken, alleen maar de koffie, het gebouw en de leiding hebben gezien, maar niet de dagbesteders zelf. Mama hield niet van vreemde mensen, ze was nogal introvert, tussen vreemden zijn kostte haar veel energie. Ze had geen smalltalk en was achterdochtig. Ze wilde graag alleen zijn, maar niet alleen gelaten worden. Je moest haar ook geen doelloze bezigheden geven. Dat mens had heel haar leven hard gewerkt, arbeid adelde toentertijd nog. Ze voelde zich zinloos. Op het laatst wist ze heel goed dat ze door sommige van haar kinderen als last werd ervaren. Die keken haar nog net niet dood, alhoewel ik Carola, de vrouw van mijn broer Corné, vanuit haar ooghoek het wel heb zien proberen. Andersom trouwens ook.

De eerste keer dat ze naar de dagbesteding ging was Els er nog bij geweest om mama het taxibusje in te helpen. De tweede keer had ze haar alleen 's ochtends gebeld zodat ze het niet zou vergeten. 'Ik ben het niet vergeten, ik zit al klaar om opgehaald te worden,' had mama gezegd. Daarna had ze mij gebeld en gevraagd of ik haar snel kon komen ophalen.

Ik verstond haar niet goed, ze fluisterde en had zich achter de bank verstoppt. Op de achtergrond hoorde ik de deurbel rinkelen. ‘Ik ga niet mee met dat busje. Ik ben niet gek.’

‘Doe nou wel de deur open en zeg dat u niet meegaat, anders denken ze dat er iets met u gebeurd is en dan bellen ze ons,’ fluisterde ik terug.

‘Ik doe die deur niet open, want ik kan geen nee zeggen en dan zit ik dadelijk toch in dat busje tussen oude halve chagrijnen.’

‘Ga dan alleen mee voor een kop koffie, kom ik u daar straks ophalen.’

‘Ga daar zelf koffiedrinken,’ bitste ze terug.

‘Ik heb nou geen tijd, ik heb een afspraak, maar volgende week ga ik met u mee.’

‘Dat had ik ook moeten doen toen jullie nog baby’s waren: “Ik heb nu geen tijd, volgende week geef ik jullie eten. Ik zet het alvast in mijn agenda.”’

‘Da’s flauw, mam. Ik heb nú gewoon geen tijd.’ Het schuldgevoel knaagde zich al een weg bij me naar binnen.

‘Omdat jullie nooit “tijd hebben”,’ zei ze kwaad, ‘zo heet dat tegenwoordig toch, als je geen zin hebt? Moet ik de hele dag aan een tafel zitten met ongewassen oude mensen, een of ander kleuterbloemstukje maken met een flos mos, drie eikels, vier kale takken en een paar geknakte tulpen. Zet me dan maar in de Koepel in Breda als je van me af wilt of gooi me maar op de snelweg uit de auto.’

‘Oké, dan pak ik nu mijn sleutels en kom eraan. Nog een voorkeur voor een snelweg?’

Ik belde mijn afspraak af, ben haar achter de bank vandaan gaan halen en met haar naar de dagbesteding gereden. Tja, wat zal ik zeggen... Het was dagbesteding. Je wordt er beziggehouden, waarmee leek niet belangrijk. In dit geval was het schilderen, maar ze vertikte het om mee te doen. Ze heeft enkel

een beetje afstandelijk zitten kijken. Ik was op haar plek gaan zitten en vroeg haar steeds wat ik moest schilderen en met welke kleuren. ‘Zal ik dan maar een vaas met bloemen doen?’

‘Doe maar.’

‘Een blauwe vaas?’

‘Voor mijn part.’

‘Wilt u zelf niet ook een kwast, dan doen we het samen?’

‘Nee.’

Ze liet het zichzelf niet toe om het leuk te vinden. Ik denk dat als het strijkgoed van een groot weeshuis er had gestaan, ze de dag van haar leven had gehad. Maar nu dit mislukt was, wat dan wel? We zijn maar een beetje in het gebouw gaan rondlopen.

Was er nou niets waar ze naartoe kon zonder een zorgsfeer eromheen? Wat deed ze nog wel wat normaal voelde en konden we dat dan niet vaker doen? Elke week met haar naar de kapper bijvoorbeeld, maar dan moest ie er wel lang over doen, anders waren we meer tijd kwijt met brengen en halen dan dat ze daar door zou brengen. Het zou een wellnessdagbesteding moeten zijn waar ze twee keer in de week een aantal uur naartoe zou gaan voor manicure, voetverzorging, kapper en schoonheidsspecialist. Voor mijn part achter zo’n vitamine D-gezichtsbruiner. Dan kon ze ook gewoon zeggen: ‘Ik ben naar de kapper.’ Dat klonk toch anders dan: ‘Ik ben met het busje mee.’ Of wasserettes waar ze met haar eigen was kon komen en daar hulp bij zou krijgen. Dingen die ze heel haar leven al had gedaan.

We zouden een tehuis moeten zoeken waar er op haar gelet zou worden en waar ze actief bij haar verzorging betrokken werd. Een dagtaak erbij met eventueel een kindercrèche of een hondenkennel. Een inpakbedrijf van kerstkransjes, weet ik veel. We moesten gewoon maar doorgaan met haar ophalen en haar bezighouden, want we konden haar zich niet letterlijk dood laten vervelen thuis in haar eentje.

ZIJDEHOF (I)

Ons moeder wilde op een gegeven moment zelf ook naar een plek waar professionele zorg bij de hand was. Ze had besloten dat ze een aantal dingen niet meer zelf 'wilde' doen. Zo noemde ze het als ze eigenlijk iets zelf niet meer kón. Maar dat huisje met tuintje dat ze in gedachten had mocht niet in Tilburg-Noord staan en ook niet aan de Bosscheweg, ook niet te dicht bij het centrum. Het liefst een alleenstaand huisje, zeker geen flatdingetje. Het moest bij haar kinderen in de buurt zijn, maar ook bij de winkels, aan de rand van een park, het liefst in de straat waar ze vroeger met haar ouders had gewoond, en van die professionele zorg moest ze niet te veel merken. Het leek ons beter om het met haar maar niet over wachtlijsten te hebben.

Een paar weken eerder belde ze nog, maar ze wist niet meer dat ze thuis was. Ze verwachtte ook niet dat ze mij aan de lijn zou krijgen. 'O, ben jij het. Ook goed,' had ze gezegd.

'Wie had u dan gebeld?'

'Ons... uh... ach... uh... doet er niet toe. Heb jij het druk? Zou je even kunnen komen? Ik zit al heel de middag vast hier in dit hotel. Ons Otto heeft me hier neergezet en die is ertussenuit geknepen. Ik snap niet waarom hij mij hier op een hotelkamer zet als hij weet dat hij zelf niet kan blijven?'

'Ik kom wel naar u toe.'

‘Maar ik weet niet waar dit hotel is, of hoe het heet, moet je even ons Otto bellen.’

‘Ik weet waar dat hotel is, mama. Ik kom eraan.’

‘Hoe weet jij dat?’

‘Gewoon, dat weet ik.’

‘Nou maken jullie het helemaal een beetje, iedereen weet waar ik ben, behalve ik.’

Toen ik er was probeerde ik haar aanknopingspunten te geven, een weg door haar geheugen te dotteren om haar in te laten zien dat ze gewoon thuis was. Maar door mama's smetvrees was er in haar huis niets ouder dan vijf jaar en omdat er in die tijd weinig was gebeurd, hadden haar spullen ook weinig emotionele waarde voor haar, terwijl we emoties zo hard nodig hadden om haar niet zo snel te laten verdampen in haar verleden. We hebben nog foto's van ons neergezet, maar dat vond ze rommelig. Die moesten we weghalen.

Corné had geprobeerd haar ontoerekeningsvatbaar te laten verklaren, waardoor mama gedwongen opgenomen zou kunnen worden. Dan zou het in een weekend gepiept kunnen zijn en zou ze geplaatst worden waar er op dat moment plek was. Helaas was haar zorgindicatie te laag voor zo'n interventie.

Mijn broers en zussen kwamen daarom met een geniaal plan op de proppen: mama moest een hogere zorgindicatie krijgen. Ze werd dus dementer afgeschilderd dan ze werkelijk was. Allerlei testjes werden uit de kast getrokken om de demente kant van haar hersenen te benadrukken. Er werden trieste verhalen opgehangen aan de huisarts over hoe we haar gebit tussen de borstenbroodjes terugvonden, dat ze niet meer wist hoe ze koffie moest zetten, of welke dag het was, dat ze altijd bang was voor dieren maar nu niet meer, dat ze boos werd om niks, niet meer wilde koken, de namen van de kleinkinderen niet meer wist, over haar gevuldekoekverslaving, dat ze de krant niet meer kon

lezen en geen post meer wilde – ze gaf de post eerst nog terug aan de postbode, maar nu had ze de brievenbus dichtgeplakt en de postbode bedreigd. De situatie was onhoudbaar geworden, zowel voor mama als voor hen, vertelden ze met tranen in hun ogen.

Hun plannetje was gelukt. Mama kon een week later al in een net nieuw opgeleverd tehuis terecht: Zijdehof. We waren allemaal blij. Dinsdag kregen we een rondleiding zonder mama erbij. Ik kon er niet bij zijn, maar liet het met een gerust hart over aan de rest. Vrijdag ging mama kijken met ze, zaterdag was ze het alweer vergeten, maandag kon ze erin.

Han, de sociaal bejaardenwerker, liet zich door ons lafaards gebruiken om mama onder valse voorwendselen uit haar huis te lokken de ochtend dat ze naar Zijdehof ging. Het was heel spannend geweest, want ze wilde niet weg tot ze de perfecte woning had.

Francien en Els hadden die morgen in de auto om de hoek zitten wachten. Han ging mama ophalen en had haar verteld dat ze gezellig en vrijblijvend een mogelijke woning voor haar gingen bezoeken. Els en Francien zijn achter hem aan gereden om het in het tehuis van hem over te nemen zodat hij ertussen-uit kon piepen. Ze hadden de avond ervoor haar toiletta's al meegenomen en een klein koffertje met kleren. Meer had ze niet nodig voor de eerste weken, hadden ze in Zijdehof gezegd. De leiding had ook gezegd dat het beter was als nieuwe bewoners de eerste zes weken binnenbleven. Dan konden ze wennen aan het tehuis en het personeel. Net als een kat die verhuisd wordt. 'Maar ze mag niet sprietsen, hoor,' had zo'n begeleidster gegrapt. Francien vertelde dat ze daar zo om hadden gelachen.

'Wel fijn geregeld, kunnen we later deze maand haar huis leegruimen. Ik ben blij dat ze daar dan is, anders komt er wel heel veel werk op onze schouders,' had Corné gezegd. Otto en

Els zouden de volgende dag al op zomervakantie gaan. Ronald, de kinderen en ik konden dan met een gerust hart twee weken later gaan, dan zou ze helemaal ingeburgerd zijn. Ik was wel voorbereid geweest op wat gedoe. Het zou waarschijnlijk niet vlekkeloos gaan, maar je wist maar nooit.